

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Suomen yliopisto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Voimassa oleva arkistolaki on monin osin vanhentunut eikä enää vastaa nykyisen toimintaympäristön vaatimuksia. Tästä syystä lainsäädäntöuudistus on erittäin kannatettava.

Ehdotettu säädös mahdollistaisi jatkossa yliopistojen arkistoitavien aineistojen siirtämisen kansalliseen arkistotietovarantoon. Tämä nähdään pitkällä tähtäimellä tarkoituksenmukaisena uudistuksena ja kiitettävää on, että kyseessä olisi velvollisuuden sijaan mahdollisuus hyödyntää Kansallisarkiston keskitettyjä arkistopalveluja.

Säädösluonnoksesta puuttuu luku arkistotoimen järjestämisestä ja siihen liittyvistä velvollisuuksista. Esityksen 7 §:ssä arkistoinnin suunnittelusta todetaan, että ”Viranomaisen on suunniteltava arkistoinnin toteuttaminen osana tiedonhallintaa. Viranomaisen on muodostettava tietoaaineistonsa siten, että niiden sisältämien asiakirjojen ja tietojen säilyvyys ja käytettävyys arkistointitarkoituksessa voidaan varmistaa.”

Arkistointitehtävän suunnitelmallinen toteuttaminen edellyttää koulutukseen perustuvaa erityisosaamista. Yliopisto esittää huolensa siitä, että arkistointitarkoitukseen vaikuttavat mahdolliset puutteet saattavat realisoitua vasta käyttötarkoituksen mukaisen säilytysajan päättyessä, jolloin mahdollisia puutteita saattaa olla haastavaa tai jopa mahdotonta korjata. Yliopisto esittää, että lakiin tulisi muotoilu arkistoinnin järjestämisestä ja siitä, että arkistoinnista

tulisi vastata henkilön, jolla on riittävä asiantuntemus ja koulutus arkistointiin. Tiedonhallinnan vastuiden määrittelyn tulee olla selkeä.

Ehdotetussa laissa ei annettaisi arkistoinnin toteuttamista koskevalle suunnitelmalle erillistä nimeä, vaan arkistoinnin toteuttaminen tulisi suunnitella osana tiedonhallintaa. Ehdotetun sääntelyn perusteluissa todetaan, että arkistointia koskevan suunnittelun tulisi sisältää arkistoitavat asiakirjat, arkistointimuoto, tieto siitä, missä ja miten asiakirja säilytetään sekä säilyttämiseen ja siirtämiseen liittyvät toimenpiteet ja tarvittavat säilytysajat. Yliopisto esittää kyseisen muotoilun sisällyttämistä lakiin.

Yliopisto katsoo, että tutkimusaineistojen osalta ehdotettua sääntelyä tulisi tarkastella uudelleen. Erityisesti tulee huomioida, että tutkimusaineistojen arvonmäärityksen lähtökohtana on oltava perustuslain 16 §: 3 momentin tutkimuksen vapauden individuaalisen ja institutionaalisen ulottuvuuden toteutuminen. Tutkimusyhteisöllä on oltava asema tutkimusaineistojen arvonmäärityksessä. Tältä osin voidaan yhtyä Helsingin yliopiston esittämään lausuntoon, jonka mukaan tutkimusaineistoihin luettavaa varsinaista tutkimusdataa tarkasteltaisiin lähtökohtaisesti pitkäaikaissäilytyksen näkökulmasta, ja arkistointi olisi hyvin harkittu (yliopiston oma harkinta) poikkeus tai mahdollisuus.

Lopuksi yliopisto kiinnittää huomion hallituksen esitystekstiin sisältyvään ilmeiseen tiedonhallintalain soveltamisalaan liittyvään virhetulkintaan. Tiedonhallintolakia sovelletaan yliopistojen toimintaan (pl. luku 3).

Mari Pehkonen

Tiedonhallintapäällikkö

Pehkonen Mari
Itä-Suomen yliopisto - Tiedonhallintapalvelut